

Jak se jmenuješ?

Pro nás lidi je samozřejmé, že se vzájemně oslovujeme, abychom spolu mohli komunikovat. Ve velkých společenstvích patří k členěnému navazování kontaktů osobní jméno, jehož vyslovením či napsáním se na danou osobu soustředí pozornost. Ať už se jedná o email, WhatsApp, telefon či osobní rozhovor – bez přímého oslovení nefunguje nic. Jak je to důležité, si uvědomíme pokračdě, když potkáme někoho, koho už známe, ale jeho jméno jsme zapomněli. Jsou jména čistě lidskou záležitostí, nebo snad existují i v říši zvířat? Koneckonců stojí všechny sociálně žijící druhy živočichů před jedním a tímž problémem.

Jednoduchá forma pojmenování existuje u savců mezi matkou a dítětem. Matka vyloudí určitý zvuk hlasem, který je pro ni typický, dítě ji pozná a samo odpoví svým vlastním, vysokým a jasným tónem. Avšak – jsou to doopravdy jména, nebo se jedná o pouhou identifikaci hlasu? Zajímavá je skutečnost, že se toto „jméno“, zvláště ve vztahu mezi matkou a dítětem, zase vytrácí. Když jsou zvířecí potomci dospělí a odstavení, matka už na ně nereaguje. Jaký význam tudíž má samotným jedincem vyvolávané jméno, které jde takříkajíc do prázdna? Zaslhuje si zvuk, jenž má pouze dočasný smysl, vůbec toto označení?

I kdybychom mu tuto platnost odepřeli, lze přesto říci, že v říši zvířat opravdu existují vlastní jména. Výz-

94

kum byl v tomto směru úspěšný, a to nikoli náhodou zase u křkavců.

Jeich vřelé vzájemné vztahy vytvářejí ideální základ pro zodpovězení zmíněné otázky, protože tito ptáci udržují celoživotní vztahy nejen mezi rodiči a dětmi, nýbrž i tam, kde se jedná o přátelství. Jestliže je nurno se dorozumět – a především identifikovat – na velké vzdálenosti, jsou jména nevhodnější. Tito černí ptáci ovládají víc než osmdesát různých volání, to znamená celý křkavčí slovník. Mezi jeho položkami je osobní zvuk, jímž se dotčený jedinec představuje. Je to ale opravdové jméno? Opravdové v našem, lidském smyslu je pouze tehdy, když jím ostatní komunikační partneři jeho nositele „osloví“. A přesně to křkavci dělají. (34) Přitom si jména svých soukmenovců pamatují i celá léta, a to i když se kontakt přeruší. Jakmile se na obloze objeví nějaký známý a už zdáli se ohlašuje svým jménem, jsou dvě možnosti reakce: pokud je navrátilcec bývalý přítel, odpovídá se mu vysokým, radostným hlasem. Jestliže však dotčený havran nepatřil mezi favority, volí se hlubší a méně přívětivý rejstřík. Podobný jev můžeme mimochodem pozorovat i u lidí. (35)

Jména, která si zvířata navzájem dávají, lze zjistit poměrně obtížně. Mnohem snazší je, když je voláme stále týmž jménem a všimáme si, zda na ně reagují. U některých domácích zvířat se nicméně objevuje další překážka. Jak můžeme vědět, zda třeba naše fenka Maxi slyší na svoje jméno a nechápe je jen třeba jako „Haló!“ nebo „Pojď sem!“? Celá věc by možná byla jednodušší, kdybychom měli k dispozici několik psů. Ale já zde raději odkážu na prasata, jejichž inteligenci jsem již zmínil. Právě u ščtinačů totiž badatelé chápání jmen zkoumali. Podnětem k tomu byla tlačnice, která vládne v moderních

95